

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİL VE DÜŞÜNME BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYİ AMAÇLAYAN BİR EĞİTİM DURUMU ÖRNEĞİ*

Güliz ŞAHİN**

ÖZET

“Herkes, her şeyi öğrenebilir. Eğer öğrencilere duyarlı ve planlı bir öğretim hizmeti sağlanırsa...” (Bloom, 1976: 7).

Çağdaş eğitim modelleri göz önüne alındığında bilgiyi depolayan, ezberleyen değil; bilgiyi üreten, yorumlayan ve kullanabilen insan niteliklerine ulaşma hedeflenmektedir. Düşünme becerilerinin temele oturtulduğu bu yaklaşım, düşünme ve öğrenmenin aracı olan dili ve dil becerilerine yönelik araştırmaları da önemli kılmaktadır. Dil becerileri bireyin bilişsel-duyuşsal gelişiminde etkin bir role sahiptir. Bilindiği üzere her türlü öğrenme dil becerileri sayesinde gerçekleşmektedir.

Bir sanat eğitimi süreci olan dil öğretimi dersi bireyin dilsel becerilerinin yanı sıra düşünsel becerilerin bireye kazandırılmasında da uygun ortamlar sunar. Türkçe öğretimi bilgi üzerine temellendirilmiş bir ders değildir. Bilginin hedeflendiği, ezberlendiği, sınavlarla ölçüldüğü bir öğrenme alanı olarak değil dinleme, konuşma, yazma, okuma, görsel okuma ve görsel sunu gibi temel dil becerilerine yönelik kazanımların hedeflendiği bir öğrenme alanı olarak düşünülmelidir. Türkçe dersi; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme gibi temel becerileri, öğrenciye dil becerileri ile kazandırmayı hedeflemektedir. Bu sebeple Türkçe öğretiminde öğrenme ve öğretme ortamları, öğrencinin düşünme becerilerini geliştirecek ve düşüncelerini özgürce ifade etmelerini önceleyecek biçimde düzenlenmelidir. En basit ifadeyle öğrenme ortamına dâhil edilecek bir müzik dinletisi, sahne olarak kullanılabilir bir yükselti ya da sınıfın duvarlarını süsleyen öğrenen bireyin düş gücünü harekete geçirebilecek görsel metinler bile bireyin kendi duygu ve düşüncelerini özgün biçimde ifade edebilmesine olanak sağlayacaktır. Okul türü öğrenme ortamında bunu sağlayacak ve bireye rehberlik edecek en önemli kişi ise öğretmenlerdir.

Ana dili eğitiminin ailede başladığı, yakın çevre ve okul etkileşimi ile gelişerek devam ettiği göz önüne alındığında, öğretmenlerimizin sorumluluklarının ne denli önemli olduğu gözden kaçmamaktadır. Eğitim, insanda istedik davranışların planlı etkinliklerle

---

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Arş. Gör. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, El-mek: guliz@balikesir.edu.tr

gerçekleştirilmesi sürecidir. Bu etkinliklerin uygulanması ve elde edilecek başarı ise doğrudan öğretimin planlanması ve öğretmenin bu ilkelere göre hareket etmesine bağlıdır. Öğretmen, çocukların çok boyutlu düşüncelerini sağlamak için uygun strateji, yöntem ve teknikleri eğitim ortamında kullanmalıdır.

Öğrencilere kazandırılması amaçlanan dil ve düşünme becerilerinin örnek bir eğitim durumuyla sunulduğu bu çalışmada öncelikle ilköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu gereğince bir öğretim döneminde öğrencilere kazandırılacak davranışlar saptanmıştır. Ardından saptanan bu davranışların kazandırılmasında bir araç olarak kullanılacak metinler belirlenmiş ve belirlenen her metnin içeriğine göre içlerinde bütünleştirilmiş öğrenme-öğretme yaklaşımına uygun bir ortamın yaratılmaya çalışıldığı bir “Ders Planı” hazırlanmıştır.

Ders planı hazırlanması aşamasında hem basılı hem de elektronik ortamda yer alan ana dili öğretimi, dil ve düşünme becerilerini geliştirici etkinlikler ve eğitim durumu hazırlama konusundaki yerli ve yabancı bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu gözden geçirilmiş, Türkçe ders kitabı, Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan eğitim durumu örnekleri incelenmiştir. Ana dili öğretimi için geliştirilen bu eğitim durumu örneğinin, Türkçe/dil ve edebiyat öğretimi alanı çalışmalarına katkılar sağlayabileceği gibi uygulamaya yönelik olmasıyla da sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin derslerine yansıtabilecekleri bir çalışma niteliğinde olduğu da düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, eğitim durumu, dil ve düşünme becerileri, bütünleştirilmiş yaklaşım.

A SAMPLE CASE INTENDED TO IMPROVE LANGUAGE AND THINKING SKILLS IN TURKISH LANGUAGE TEACHING

ABSTRACT

An analysis of contemporary educational models shows that the goal is to teach individuals to produce, interpret and use knowledge instead of only storing and memorizing it. This approach is based on thinking skills, and it attaches even more importance to research on language and language skills, which are the tools for thinking and learning. Language skills play a major role in the cognitive and affective development. It is a widely known fact that all kinds of learning are accomplished thanks to language skills.

Language and literature courses, an art education process, teach not only language skills, but also thinking skills. Turkish language courses do not depend on knowledge. They should be seen, not as a learning field that intends to impart knowledge to be memorized and assessed in examinations, but as a field where basic language skills such as reading, listening, speaking and writing are taught. The aim of Turkish courses is to teach basic skills such as critical thinking, creative thinking, building communication, problem solving, doing

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

research and making decisions using language skills. For this reason, learning and teaching environments in Turkish language teaching should be organized to improve students' thinking skills and prioritize the free expression of their opinions. In schools, teachers are responsible for making this happen.

While native language education starts in families and continues with the interactions with the environment and school, it is clear that teachers have a great responsibility. Education is the process of teaching desired behaviors to students in planned activities. The implementation of these activities and the achievement to be gained from them directly depend on planning education and teachers acting according to these principles. Teachers should use suitable strategies, methods and techniques in education environments to be able to teach multidimensional thinking.

Based on the findings of this study, the authors designed a sample educational case which was consistent with the integrative teaching and learning approach for native language teaching. For data collection, the author used both printed and digital materials in activities that improve the teaching of students' native language and thinking skills as well as national and international resources for the preparation of educational cases. The author also reviewed the curriculum of the Turkish course and its guide book, and analyzed the textbook of the Turkish course along with the educational cases that were prepared for use in Turkish language teaching. This sample case will contribute to the studies of Turkish language and literature teaching, and it is also a practical study. This indicates that classroom teachers, Turkish language teachers and Turkish language and literature teachers can use this study in their own classrooms.

STRUCTURED ABSTRACT

An analysis of contemporary educational models shows that the goal is to teach individuals to produce, interpret and use knowledge instead of only storing and memorizing it. This approach is based on thinking skills, and it attaches even more importance to research on language and language skills, which are the tools for thinking and learning. Language skills play a major role in the cognitive and affective development. It is a widely known fact that all kinds of learning are accomplished thanks to language skills.

Language and literature courses, an art education process, teach not only language skills, but also thinking skills. Turkish language courses do not depend on knowledge. They should be seen, not as a learning field that intends to impart knowledge to be memorized and assessed in examinations, but as a field where basic language skills such as reading, listening, speaking and writing are taught. The aim of Turkish courses is to teach basic skills such as critical thinking, creative thinking, building communication, problem solving, doing research and making decisions using language skills. For this reason, learning and teaching environments in Turkish language teaching should be organized to improve students' thinking skills and prioritize

---

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015*

the free expression of their opinions. In schools, teachers are responsible for making this happen.

While native language education starts in families and continues with the interactions with the environment and school, it is clear that teachers have a great responsibility. Education is the process of teaching desired behaviors to students in planned activities. The implementation of these activities and the achievement to be gained from them directly depend on planning education and teachers acting according to these principles. Teachers should use suitable strategies, methods and techniques in education environments to be able to teach multidimensional thinking.

This study aimed to show how educational cases intended to improve language and thinking skills should be conducted and to prepare an educational case study based on its findings. Each individual may require different learning methods and techniques. The important point is that the instructor designs education appropriate for the level of the class by taking students' characteristics into consideration.

For data collection, the author used both printed and digital materials in activities that improve the teaching of students' native language and thinking skills as well as national and international resources for the preparation of educational cases. The author also reviewed the curriculum of the Turkish course and its guide book, and analyzed the textbook of the Turkish course along with the educational cases that were prepared for use in Turkish language teaching. As the basic reference of the preparation of the educational case to improve language and thinking skills, the author used the fairy tale, "Elma Sekeri Ulkesi" ("The Land of Candy Apples"), written by Mavisel Yener from the book with the same title. The author believed that this story could be understood and interpreted by fourth grade students, and that it would trigger their imaginations. Along with this text, the activities were supported by audio and visual texts.

The teaching and learning process is similar to nuclei, which are tightly bound to each other, and the particles that form matter. If one of these nuclei is unbound and separated from the matter, the process is dispersed before it is completed, and the desired change in behavior cannot be attained. Regarding the importance of Turkish lesson in students' educational lives, Turkish teachers who will teach this lesson should base it on respect, love and tolerance, be qualified, open to innovation and have critical thinking skills. Despite the technological developments that we occasionally have difficulty in keeping track with, teachers are the building blocks of education. It is up to teachers who have managed to develop themselves professionally to educate children to be self-confident, competent, qualified and have a voice in society. If teachers are fully competent, students will be as successful and qualified as their teachers. There is a close relation between nations' level of development and the importance they attach to teacher training. In developed countries, teacher training is always deemed an important issue (Abazaoğlu, Yıldırım and Yıldızhan; 2014). Thus, the primary responsibility here lies with teacher training institutions. Insufficiencies and inadequacies in pre-service teachers' competence should be met in

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

the phases of planning, implementation and evaluation of teaching. If this is not achieved, irreversibly negative outcomes are likely.

The main tools of Turkish language teaching are literary and instructive texts. Texts that reflect the narrative strategies of the Turkish language both improve children's language skills and help to impart the rules of the language, teaching them the language's narrative styles. The linguistic organization of texts, their use of new vocabulary and the responsibility of hearing and thinking they give to children are all important variables that play important roles in reaching the goals of native language instruction (Sever, 2006). The main principle of teaching basic language skills and habits to students in elementary education depends on the integration of activities that are intended to teach these skills. Turkish lessons should not be compartmentalized into separate lessons for speaking, listening, writing, reading, visual reading, visual presentation and grammar. Instead, learning and teaching activities should be offered in an integrative way to students. Additionally, Turkish lessons aim to raise individuals who have the habit of reading. For this reason, students should be given texts in a variety of genres that are adequate for their level and reflect the expressive power of the Turkish language and included. Students should learn in multi-stimulant environments rather than from a single resource. The lessons should include books, newspapers and magazines created specifically for children as well as artistic audio and visual tools such as paintings, photographs, cartoons, animations and classical music CDs. All of these materials should be used to develop students' comprehension and narration skills and to make teaching engaging and effective. The most important aspect of artistic creations such as short films and cartoons is that the messages they include are recreated in the memories of readers or watchers, which also requires making sense of them (Sever, 2006; 2010; 2011). The preparation of multi-stimulant teaching and learning activities is the most important way to facilitate the learning of students with individual differences and to provide continuity in learning. This point should not be disregarded while preparing educational cases in the phase of instruction planning.

Based on the findings of this study, the authors designed a sample educational case which was consistent with the integrative teaching and learning approach for native language teaching. This sample case will contribute to the studies of Turkish language and literature teaching, and it is also a practical study. This indicates that classroom teachers, Turkish language teachers and Turkish language and literature teachers can use this study in their own classrooms.

Key Words: Educational case, integrated approach, language and thinking skills, Turkish language teaching.

Giriş

İçinde yaşadığımız dönem, kişilerarası iletişimin kaçınılmaz olduğu bir dönemdir. İletişim dili, dil de kültür gelişimini devindirir. Birey kendini ne düzeyde geliştirir ve gerçekleştirir, toplumda o ölçüde kendine bir yer edinir. Filozof Wilhelm Von Humboldt (Akarsu, 1998: 39) dili düşüncenin gerçekleşmesinin bir ön koşulu olarak görmekte ve ancak toplulukla etkileşim

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

kurulduğunda geliştiğini belirtmektedir. Bir kimsenin sözcüklerinin anlaşılır olup olmadığına ise başkalarının denemeleriyle sınındığı takdirde netlik kazandığını ifade eder. Düşünceye biçim vererek ete kemiğe büründüren, en iyi biçimde tamamlayan ve insanları düşünen varlık olarak gösteren bir yeteneğin gelişmesidir dil.

İnsanı bu denli donanımlı hâle getiren dil toplumdan bağımsız düşünülemez. Dilin varlığını kanıtlayabilmesi için etkileşimde bulunacağı bir topluluk gereklidir. Mantık olarak bakıldığında düşünce dilden önce oluşmaktadır. İnsanlar birbirleriyle olan yaşantılarının ürünlerini yani kavramları düşüncelerine yansıtır. Bu düşünceler insanın zihninde şemalar oluşturur. İşte bu oluşan şemaların birer ifadesi olarak dil ortaya çıkar. Yüzyıllar boyunca mağaralardaki sembollerden kitabelere değin varsıllığı kanıtlanmış dil, dış dünya ile buluştuğu anda anlam kazanmış, düşünce ve davranışların ifade bulmasını sağlamıştır. Böylelikle bilinçli ya da bilinçdışı yapılan eylemler semboller ile ifade edilmiş insanlar arasında iletişimin sağlanabilmesi noktasında mihenk taşı olmuştur.

İnsanoğlunun en önemli ayırt edici özelliklerinden biri dili olduğu için Afrika'da yeni doğan çocuğa *kuntu* yani *nesne* denir. Kuntu ancak dil öğrenince *muntu* yani *kişi* olur. Dil ile kimlik kazanan insanoğlu, bireysel kimliğini de yine dil aracılığıyla oluşturur (Kocaman, 2009: 23). İlk aşamada anneden ve aile çevresinden (TDK, 2005: 93), sonraki dönemlerde ise ilişkide olduğu çevrelerde öğrenilen ana dili, bireyin yaşadığı toplumla kurduğu en güçlü bağıdır (Aksan, 1998: 81). İşte bu bağ sayesinde insanoğlu toplumda kendine bir yer edinebilir. Yaşantımızda bu denli önemli olan bir aracın görevini gereği gibi yapabilmesi bir düzen içerisinde işlenmesine bağlıdır (Özbay, 2006: 4).

Dilin işlenmesi ise okul türü öğrenme ortamında tasarlanan öğretim programlarının planlı bir biçimde eğitim ortamında kullanılması ile sağlanır. Bu noktada özellikle Türkçe dersleri bu önemli görevin sorumluluğunu üstlenmektedir. Türkçe derslerinin temel hedeflerinden biri bireylerin ana dilleri olan Türkçeyi anlama ve anlatma işlevlerini gerçekleştirebilecek düzeyde doğru ve akıcı biçimde kullanabilmelerinin sağlanmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda 2005-2006 yılından itibaren uygulamaya konulan Türkçe Dersi Öğretim Programıyla “öğrencinin öğretmen rehberliğinde; etkili iletişim kurması, grup çalışmalarına katılması, öğrendiklerini aşamalı bir biçimde inşa etmesi hedeflenmektedir. Türkçe öğretiminin daha verimli olabilmesi için, öğrencinin derse etkin olarak katılmasının sağlanması, motivasyonunun sürekli desteklenmesi gerekmektedir.” (MEB, 2006: 3). Ana dili eğitiminde belirlenen hedeflere ulaşma noktasında eldeki mevcut verileri değerlendirmek, varsa sorunları tespit ederek çözüm üretmek de rehber konumda olan öğretmenin görevidir.

1.1 Dil ve Düşünme Becerisinin Geliştirilmesi

İçinde bulunduğumuz eğitim sisteminin birer parçası olarak bizler yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktayız. Kendine sunulan salt bilgiyle yetinmeyip irdeleyen, soran ve sorgulayan, herhangi bir problem karşısında sağlıklı çözüm önerileri sunmaya çalışan, hayata eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan iyi modeller karşısında öğrenen bireylerin de düşünme becerileri gelişecektir.

Bu nedenledir ki bilgiler arasında bağlantı kurma işi olarak tanımlanan düşünme, dünyayı anlamının bir diğer ifadeyle yorumlamanın bir yoludur. Anlama, sorun çözme, karar verme, eleştirel ve ilişkisel düşünme, yaratıcılık, çözümlenme (analiz), birleşim (sentez), değerlendirme, sorgulama, açıklama yapma, doğru kestirim ve çıkarımda bulunma, özdüzenleme, hüküm çıkarmaya yönelik düşünme (tümevarım/tümdengelim), soru sorma, bilimsel düşünme, sınıflama gibi beceriler en çok bilinen düşünme becerileri arasında yer almaktadır (Lipman, 1994; Chaffee,

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

1991; Bloom, Hastings ve Madaus, 1972; Caulfield-Sloan ve Ruzicka, 2005; Facione, 1998; Haladyna, 1997; Özden, 1998; aktaran Aslan, 2010: 128-129).

Bu düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan düzenlemeler öğrenme ortamları planlanırken öğrencilerin ilgi, gereksinim, zekâ ve yetenekleri göz önüne alınarak, yapılandırılmalıdır (Özden, 2005). Öğretimin temel amacı düşünmeyi öğretmek olduğuna göre, öğrencilerin birey ve toplum yaşantılarında karşılaştıkları olaylara farklı açılardan bakabilmeyi, özgür düşünce ortamları yaratabilmeyi, iletişim kurma, problem çözme gibi becerileri yaşama geçirebilmeleri ancak okul türü öğrenme ortamında gerçekleşir.

1.2. Eğitim Durumları

Eğitimde önemli ve öncelikli olan bir işi doğru ve güzel yapmak değil, yapılacak olan işleri doğru belirleyebilmektir. Öğrenme ise sadece bilgi edinme değil aynı zamanda bilgiyi kullanma ve ondan yeni bilgi üretme sürecidir (Özden, 2005: 206).

Sönmez'e (1999; 2001) göre eğitim durumu; hedef davranışları öğrenciye sunmak için gerekli uyarıcıların düzenlenip işe koşulmasıdır. Öğrenciye istendik davranışların kazandırıldığı, öğrencinin eğitildiği bir süreçtir. Öğrencilere istenilen davranışların kazandırılmasını sağlayan öğrenme yaşantılarının etkin bir biçimde düzenlenmesidir. Eğitim durumu her uygulama sonucu değerlendirilmeli, bu değerlendirme sonucuna göre işleyen yanlar elde tutulmalı, eksikler giderilmeli, işlemeyen değişkenler ya yeniden düzenlenmeli ya da değiştirilmelidir. Son basamakta bu düzenlenen eğitim durumu yeniden uygulamaya konulmalıdır.

Eğitim durumlarının işe koşulduğu aşamada öğrenci katılma eğilimi öğrenme-öğretme sürecinin olmazsa olmazlarından. Öğrencinin özneleştirildiği bir eğitim ortamında bireyin bu öğrenme ortamının dışında kalması ana dili öğretiminin amacı dışına çıkmak demektir. Öğrencinin öğrenme ortamına etkin katılımının sağlandığı, zihnen ve bedenen öğrenme etkinliklerinde yer aldığı bir eğitim sisteminde etkin, kalıcı ve sürdürülebilir öğrenmenin sağlanması farklı öğretim yöntemlerinin uygulanması ile mümkündür. Öğrenme her birey için farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda öğretim etkinliklerinin sunulmasında kullanılan yöntem ve teknikler de çeşitlilik göstermelidir.

Gelişmiş Batı ülkelerinde son 15-20 yıldır "Bütünleştirici Öğrenme Modeli" program geliştirme ve uygulama alanında adı sıkça duyulan yeni bir model olarak dikkat çekmektedir (Ayaş, 1995). Bütünleştirilmiş öğretim-öğrenme yaklaşımının eski bir döneme uzanmasına rağmen etkisini günümüzde daha fazla hissettirmesi eğitim alanında yapılan araştırmalarla ortaya çıkarılan bulgulara dayanmaktadır. Bütünleştirilmiş öğretim-öğrenme yaklaşımıyla farklı öğretim programlarını birbirleriyle ilişkilendirmek mümkündür. Programlar, istenilen amaçlar doğrultusunda, tek bir disiplin içinde, disiplinler arası ya da öğrenciye (öğrenene) yönelik olarak farklı modeller kullanılarak bütünleştirilebilmektedir (Fogarty, 1991: 61-65, Gürkan ve Gökçe, 1999: 29-39, akt. Demir, 2008: 1-10).

"Bütünleştirilmiş öğrenme-öğretim yaklaşımına göre bir öğrenme ortamı için gerek duyulan tüm öğrenme-öğretim yaklaşım, kuram, strateji, yöntem ve teknikler, bakışlı olarak kullanılabilir. Dolayısıyla bütünleştirilmiş öğrenme-öğretim yaklaşımından yararlanmak isteyen bir araştırmacı, elde etmek istediği amaca göre seçtiklerinden yararlanarak özgün bir öğretim modeli tasarlayabilir. Böylece yapılandırıcılık yaklaşımı, çoklu zekâ kuramı ve tam öğrenme modeli ilkelerinden yararlanılarak eğitim durumu örnekleri, öğrencilerin bireysel ve birlikte yapabilecekleri etkinliklerle biçimlendirilerek öğretmenden çok öğrenci odaklı bir öğrenme ortamını önerir" (Çelik, 2011: 209, 210).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

1.3. Türkçe Öğretiminde Eğitim Durumları

Ana dili öğretiminde öğrencilere dil ve düşünme becerilerinin kazandırılmasında bütünleştirilmiş öğrenme-öğretme yaklaşımı benimsenerek düzenlenmiş eğitim durumlarının katkısı büyüktür. Bu şekilde planlanmış bir öğretim programında öğretmen bilgiyi aktaran değil, kolaylaştırıcılık rolünü üstlenen rehber; çocuk ise bu süreçte araştırma yapan, disiplinler arası bağ kuran, özgün ürünler oluşturan, kalıcı öğrenme, anlamlı öğrenme, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, mantıksal düşünme, çok yönlü ve derinlemesine düşünme gibi yetilere sahip, dil ve ifade becerileri kazanmış yetkin birer birey konumundadır.

Ana dili öğretiminde eğitim durumları hazırlarken yapılması gereken ilk şey, bir amaç ve bu amaca uygun bir metnin seçilmesidir. Eğitim durumunda kullanılacak yazınsal metinler dil ve anlatım özellikleri ile içerdiği konular ve karakterler açısından çocuğun yaşına, bilişsel ve zihinsel gelişim düzeyine, ilgi ve ihtiyaçlarına, kültürel yaşantısına uygun olmalıdır. Çünkü çocuk okuduğu bir metinde yer alan karaktere öykünecek, öğrendiği yeni sözcük ve kavramları belleğine yerleştirecek ve dilsel ifadelerinde etkin bir biçimde kullanacaktır.

Aynı zamanda öğrencinin düşünme, sorgulama, fikir üretme ve fikrini savunma gibi becerileri kazanmasına yardımcı olacak nitelikte metinlerin seçilmesine de özen gösterilmelidir. Sever'in (2003: 86) ifade ettiği gibi "çağdaş ve demokratik değerleri benimsemiş, insan haklarına saygılı toplumların yetiştirmeyi amaçladığı insanın en belirgin özelliklerinden biri duygu ve düşünce boyutuyla dengeli olmasıdır." Belli bir otoriteye, inanca ve ideolojiye körü körüne itaat etme, aşırı genellemeler yapma, önyargılı olma, basmakalıp düşünceleri savunma, benmerkezci olma (İpşiroğlu, 2004; Ruggiero, 1988; akt. Aslan, 2010) gibi davranışlar düşünme becerisini engelleyen bir durum olmakla beraber, dengeli insan olmanın da önüne geçen etkenlerdendir.

Eğitim durumlarında yer alan öğrenme-öğretme etkinliklerinin işlevsel olması dikkat edilmesi gereken bir diğer unsurdur. Öğrencilere düşünme sorumluluğu yükleyen, onları tartışmaya ve düşünmeye sevk eden, metnin derin yapısındaki anlamı buldurmayı amaçlayan, metni anlamaya dönük soruların yanı sıra öğrencilerin yaratıcılıklarını, eleştirel düşünme, değerlendirme ve çözüm odaklı bakış açıları kazandırmayı da amaçlandırmalıdır (Aslan, 2010).

1.4. Anlama ve Anlatma Becerilerinin Geliştirilmesinde Türkçe Öğretmeninin Sorumlulukları

Dil dersi genel olarak bir beceri dersidir. Türkçe öğretimi bir beceri kazandırma sürecidir. Beceriler uygulamalarla geliştirilir. Bu uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için uygun öğretim ortamlarının hazırlanması gerekir. Uygun öğretim ortamları ise çocukların kendilerini diledikleri gibi ifade edebilecekleri, çok yönlü uyaranlarla desteklenmiş, gerekli araç gereçlerin kullanıma hazır hâlde düzenlendiği dil derslikleridir. Genel amacı, "okuma kültürü edinmiş, düşünen duyarlı bireyler yetiştirmek" olan ana dili öğretimi, ilköğretim süreci ile başlayan okul türü öğrenmede bütün derslerin başarısını etkileyen, düzenlenen öğrenme ve öğretme süreçlerinde, öğrenciyi duymaya, düşünmeye sevk eden aynı zamanda bu sorumlulukla çocukta duygu ve düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak ifade etme isteği uyandıran bir süreçtir (Sever, 2011).

Her eğitim öğretim sürecinde olduğu gibi Türkçe öğretiminde de öğretmenin rolü soran değil, sorduran; bulan değil, bulduran bir rehber olmaktır. Bireyin öğrenmesini kolaylaştıran, düşünmeye, akıl yürütmeye, sorgulamaya sevk eden, doğru ve anlamlı tümceler kullanarak kendini ifade edebilmesine ortam sağlayan bir kılavuzdur.

Unutulmaması gereken eğitim-öğretim sürecinde en etkin rolü uygulayıcı ve değerlendirci konumundaki öğretmenlerin üstlenmiş olduğudur (Kösterelioğlu, Bayar ve Akın Kösterelioğlu 2014: 1038). Zihinsel gelişim dönemleri sabit bir sırada meydana geldiği hâlde, farklı çocuklar bir

dönemden diğerine farklı yaşlarda geçebilirler. Etkili bir öğretmen dersin işlenişinde bu bireysel farklılıkları göz önünde bulundurur, kalıcı öğrenmeyi ve eğitimde sürekliliği sağlamayı amaçlar.

“Çağdaş dil ve edebiyat öğretiminde temel yöntem, öğretimi metinlere dayandırmadır. Öğrenciyi değişik metinlerle yüz yüze getirme, o metinlerin dünyasında yaşatmadır. Bir metin esas olarak yapı, içerik ve dil yönlerinden incelenir. Öğrenciyi metinle yüz yüze getirirken, kesin ve keskin yargılardan kaçınmak gerekir. Zaten kesin kurallar ve yargılar sanatın yapısına aykırı düşer” (Kavcar, 1993: 35, 36).

Türkçe öğretiminin temel aracı, yazınsal ve öğretici nitelikte metinlerdir. Öğretimde dilsel metinlerin kullanılmasının yanı sıra, çok uyaranlı eğitim durumlarının hazırlanmasında kullanılan görsel ve işitsel metinler de öğrenci güdüsünü sağlamada ve dikkati toplamada etkilidir. Aynı zamanda bireyin eleştirel ve yaratıcı düşünmesini sağlayan, öğrenmeyi yapılandırmaya olanak tanıyan, etkin, görsel olduğu için de kalıcılığı yüksek ve ezberci bir yaklaşımı ortadan kaldırarak üretkenliği harekete geçiren araçlardır.

Düşünen, duyarlı ve çağdaş bireyler yetiştirebilmek için öğrencide geliştirilmesi gereken davranışların önceden belirlenip, sıraya konulması ve bu davranışları gerçekleştirecek “eğitim durumları”nın hazırlanması gerekmektedir. Eğitim durumlarının öğrencilerin öğrenimine koşılması büyük oranda okullarda gerçekleştirilir. Eğitim, insanda istenilen davranışların planlı etkinliklerle meydana getirilmesi sürecidir. Okuldaki eğitim etkinlikleri “planlı” olup, bu “plan” istenilen davranışları oluşturmaya yöneliktir. Millî eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere hazırlanan bir planın/programın geleceği rastlantıya bırakılmamalıdır (Koçak, 2003).

Planlı eğitim-öğretim; her ders için, her okul ve sınıf düzeyinde, hedef ve davranışların belirlendiği, bu davranışların her bir öğrenciye belirtilen süre içinde nasıl kazandırılacağı saptandığı, her bir öğrencinin belirtilen süre içinde, bu davranışları kazanıp kazanmadığının yoklandığı bir süreçtir (Sönmez, 1991: 114).

Şüphesiz etkili eğitim-öğretim durumlarının uygulanmasında en büyük görev ve sorumluluk öğretmene düşmektedir. Bu süreçte kalıcı öğrenmenin sağlanmasında işe koşulacak etkinlikler, çocuğun zihinsel gelişim süreci için yadsınmaz bir gerçektir. Öğretmen belirlenen ilkelere bağlı kalırsa etkinliklerin uygulanma basamağı ile öğretimin planlanma basamağı etkin bir biçimde tamamlanmış olur.

1.5. Eğitim Durumunun Hazırlanmasında Göz Önünde Bulundurulmuş Temel İlkeler

Bir eğitim durumu hazırlanırken öncelikle Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği ve ilgili okulun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bir planlamaya gidilmelidir. Sırasıyla okulun hedeflerinin belirlenmesinin ardından ilgili dersin hedefleri ve hangi sınıf için hazırlanacaksa o sınıfın hedef ve kazanımları belirlenmelidir. Hedef ve kazanımlara uygun içerik belirlenirken de kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene ve birbirinin ön koşulu oluş özelliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmada Sever’in (2011: 47-58) çalışması göz önünde bulundurularak, tasarlanmış bir eğitim durumu örneğinin bütünleştirilmiş eğitim-öğretim ortamının yaratılmasına olanak sağlayacak şekilde hazırlanmasında dikkat edilecek ilkeler şöyle sıralanmıştır: “1. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu” gereğince bir öğretim döneminde öğrencilere kazandırılacak davranışlar saptanmış, 2. Saptanan davranışların kazandırılmasında bir araç olarak kullanılacak metinler belirlenmiş, 3. Belirlenen her metnin içeriğine göre, içlerinde Bütünleştirilmiş Öğrenme-Öğretme Yaklaşımına uygun bir ortamın yaratılmaya çalışıldığı “Ders Planı” hazırlanmıştır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Bütünleştirilmiş öğrenme–öğretme yaklaşımını benimseyen ders planı “Biçimsel Bölüm” ve “Eğitim Durumu” olmak üzere birbirini bütünleyen iki ana bölüme ayrılmıştır.

A. Biçimsel Bölüm

Öğrenmenin uygulanmasında etkileşimin yaşandığı kişi, yer, zaman gibi biçimsel içeriğin açıklandığı bölümdür. Bu bölümde; “Okulun Adı, Dersin Adı, Sınıf, Süre, Öğretmenin Adı ve Soyadı, Öğrenme ve Öğretme Anlayışı, Araç ve Gereçler, Kaynak Kitaplar” bölümü yer almaktadır. “Öğrenme–Öğretme Etkinlikleri” ile öğrenme ünitesinde öğrenciye kazandırılacak “Amaç ve Davranışlar” bölümü de biçimsel bölüm içerisinde incelenmektedir.

B. “Eğitim Durumu” Bölümü

Hazırlanan eğitim durumlarının öğrenen bireye sunulmasında göz önünde bulundurulması gerekli en önemli unsur bireyin hazır bulunuşluk düzeyidir. Birey eğer önceki öğrenmelerini geri getirebiliyor ve yenilerini anlamlandırmaya hazır durumdaysa kullanılacak eğitim durumu yararlı olacaktır. Aksi hâlde bireyde eksik olan öğrenmeler tamamlanmalı ve öğrenmeye hazır hâle getirilerek bu bölüm yeniden düzenlenmelidir.

Sönmez (2001: 172) öğrenme–öğretme ortamının eğitim sisteminin bütün öğeleri göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerektiğini ve programlandırılmış öğretime ancak bu basamaklar dikkate alındığında ulaşılacağını ifade etmektedir. Öğrenen bireye kazandırılması planlanan davranışlar aşamalı biçimde sırasıyla uygulanmalı; öğrenciye verilecek ipucu, düzeltme, dönüt ve pekiştireçler uygun yer ve zamanda kullanılmalı; öğrenme sürecinde öğrenci etkin kılınmalı; bireyin zihinsel faaliyeti ile eğitim durumuna uygun kullanılacak öğrenme- öğretme strateji, yöntem ve teknikler girişik biçimde düzenlenmelidir.

Hazırlanan eğitim durumu örneğinde bütünleştirilmiş öğrenme–öğretme yaklaşımının gerçekleşmesini sağlayacak ilkeler açık ve anlaşılır biçimde belirtilmiş, a. Giriş Bölümü, b. Geliştirme Bölümü, c. Sonuç Bölümü ve d. Değerlendirme Bölümü olmak üzere dört başlık hâlinde hazırlanmıştır.

a. Giriş Bölümünün Hazırlanması:

Birbirini izleyen dikkat çekme, güdüleme, gözden geçirme ve geçiş aşamalarının yer aldığı bölüm giriş bölümüdür. Giriş bölümünün ilk aşaması olan “dikkat çekme” aşamasında görsel, işitsel ya da dilsel araçların işe koşularak öğrencide kazandırılacak amaç ve davranışlara dikkatin çekilmesi sağlanmıştır. Burada önemli olan öğrencinin öğrenmeye karşı ilgisini ayakta tutmak, öğrenmeye karşı merak ve istek uyandırmak, sözel ifade becerilerini etkin kılmaktır.

Güdüleme aşamasında, Türkçe derslerinde kazandırılmaya çalışılan amaç ve davranışların öğrenci yaşamındaki yeri ve önemi üzerinde durulmuş, niçin öğrenmek zorunda oldukları bir tartışma ortamı içerisinde birlikte değerlendirilip öğrenme sonunda öğrencide gözlenmesi beklenen davranış değişiklikleri ifade edilmeye çalışılmıştır.

Gözden geçirme aşamasında öğrenci için bir harita niteliğinde olan “belirlenen öğrenme ünitesinde kazandırılması amaçlanan bilgiler, beceriler ile bu bilgi ve becerilerin okul ve toplum yaşamındaki önemi vurgulanarak öğrencilerin dersi daha dikkatli ve istekle dinlemeleri sağlanmaya çalışılmıştır.” (Sever, 2011: 50).

Giriş bölümünün son aşaması olan geçiş aşaması ise eğitim durumunun geliştirme bölümüne ön hazırlık niteliğindedir. Bu aşamada Türkçe öğretiminin temel aracı olan yazınsal ve öğretici nitelikte kurgulanmış metin, öğretmen tarafından kazandırılması beklenen davranış değişikliğinde ifade edilmiş ilkeler doğrultusunda okunarak, öğrencilerin öğrenmeleri için gerekli

ipuçları verilmiştir. Ayrıca bir önceki derste kazandırılan davranışlar da bir sonraki ders için geçiş olabilmektedir.

b. Geliştirme Bölümünün Hazırlanması:

Sönmez (2001: 178) geliştirme bölümünü “belli bir konu alanında, belli bir sürede kazandırılacak davranışların her bir öğrenciye mal edilmesi için yapılan her türlü yerinde ve tutarlı etkinlik” olarak ifade etmektedir. Bu doğrultuda geliştirme bölümünde yer alması gerekenler;

- i. Öğrenciye sorulacak sorular ve beklenen doğru yanıtlar,
- ii. Doğru yanıtların gelmemesi durumunda verilecek ipuçları,
- iii. Eksik ya da tam olmayan ifadelerin gelmesi durumunda yapılacak düzeltme ve dönütler,
- iv. Doğru yanıt veren öğrenciler için verilecek pekiştireçler şeklinde ifade edilebilmektedir.

Eğitim durumlarının bütün aşamalarında olduğu gibi öğrenci katılmasını sağlamak için demokratik bir ortam yaratılmaya çalışılmış, çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmış, bireysel farklılıkları ve birlikte öğrenmeyi amaçlayan etkinlikler düzenlenmiş, öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal gücünü ortaya çıkarmaya yönelik öğrenme-öğretme durumları hazırlanmaya çalışılmıştır. Uygulanma sürecinde ise sınıfın farklı bölümlerinde yer alan her öğrenciye söz hakkı verilmeye özen gösterilmiştir (Sever, 2011).

Görsel, işitsel ve dilsel uyarılarla desteklenmiş, öğrenciyi duymaya, düşünmeye, sorgulamaya sevk eden, zihnini kullanırken beden hareketlerini de devindiren çok uyarınlı öğrenme etkinlikleriyle her bir öğrenciye kazandırılmak istenen davranışlar “Ara Özet” ve “Ara Geçiş”lerle “Sonuç” bölümüne kadar planlı bir biçimde sürdürülmüştür.

c. Sonuç Bölümünün Hazırlanması:

Sonuç bölümü “Son Özet”, “Tekrar Güdüleme” ve “Kapanış” olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Son özet, öğrenciye kazandırılması amaçlanan davranışların değerlendirildiği, öğrenme-öğretme etkinlikleriyle vurgulanmak istenen ana ve yardımcı noktaların belirtildiği, öğrenci fikirleriyle desteklenmiş, öğrenmenin kalıcılığını ve sürekliliğini arttırmayı amaçlayan bölümdür.

Tekrar güdüleme, özellikle genel bir değerlendirme yapabilmek adına düzenlenen son etkinliğin yeniden değerlendirilmesi ve pekiştireçlerle desteklendiği bölümdür.

Kapanış bölümünde ise, “öğrenciye kazandırılması amaçlanan davranışların kavratılmasına yönelik son bir öğrenme fırsatı yaratılmıştır. Bu aşamada, kuramsal olmayan; ancak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu davranışlarını belli bir denge içinde geliştirebilecekleri eğitim ortamları yaratılmıştır” (Sever, 2011: 54).

Bu doğrultuda öğrencilerin son etkinliklerinde istasyon tekniği kullanılarak yazmış oldukları hikâyeyi gönüllü öğrencilerin katılımlarıyla oyunlaştırmaları istenmiştir. Böylelikle drama yöntemi kullanılarak öğrencilerin duygu ve düşüncelerini sözel becerilerinin yanı sıra beden dilini kullanarak da ifade etmelerine fırsat verilmiş, özgür ve demokratik bir ortamın sağlanmasıyla sonuç bölümü sonlandırılmıştır.

Bu etkinlik ile çocukların aktif olarak derse katıldığı zaman yaşadığı dünyayı ve çevresini gözlemleme, araştırma ve keşfetme başarısını göstermeleri amaçlanmıştır. Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri davranışlarına yansıtmasında aktif öğrenme yöntemlerinden drama yönteminin önemi büyüktür. Eğitimde dramının bir yöntem olarak kullanılması çağdaş insanın toplumsal ilişkilerini düzenlemesine, kendisini tanımasına, üretmesine ve varlığını sergilemesine de olanak sağlamaktadır (Çelikkaya, 2014: 449).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

d. Değerlendirme Bölümünün Hazırlanması:

Eğitim durumunun son bölümünü oluşturan değerlendirme bölümü, öğrencilerin amaçlanan davranışları kazanıp kazanmadıklarının sınındığı bir bölümdür. Öğrenme eksikliklerinin olup olmadığı, varsa hangi bölümde öğrenmede güçlük yaşandığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sınıfın düzeyine göre hazırlanan soru sayısı ve niteliği değişebilmekte, yönlendirilecek soruların ise mutlaka ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun olarak hazırlanması gerekmektedir.

Eğer birey değerlendirme bölümünün ardından kendine “Ben neyi öğrendim?”, “Bu öğrenmemi nerede, ne zaman ve nasıl kullanabilirim/kullanmalıyım?” sorusunu yöneltebiliyorsa hazırlanan eğitim durumu fark yaratmıştır denilebilir.

1.6. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma dil ve düşünme becerilerini geliştireceği düşünülen eğitim durumlarının nasıl olması gerektiğini ortaya koymak ve ilgili çalışmalar ışığında örnek bir eğitim durumu hazırlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Her birey farklı öğrenme biçimine, farklı öğretim yöntem ve tekniklerine ihtiyaç duyabilir. Önemli olan öğretmenin bu durumu göz önünde bulundurarak sınıfın seviyesine uygun bir eğitim durumu tasarlamasıdır.

2. Yöntem

Öğrencilere kazandırılması amaçlanan dil ve düşünme becerilerinin örnek bir eğitim durumuyla sunulduğu bu çalışmada öncelikle ilköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu gereğince bir öğretim döneminde öğrencilere kazandırılacak davranışlar saptanmıştır. Ardından saptanan bu davranışların kazandırılmasında bir araç olarak kullanılacak metinler belirlenmiş ve belirlenen her metnin içeriğine göre içlerinde bütünleştirilmiş öğrenme-öğretme yaklaşımına uygun bir ortamın yaratılmaya çalışıldığı bir “Ders Planı” hazırlanmıştır.

Ders planı hazırlanması aşamasında hem basılı hem de elektronik ortamda yer alan ana dili öğretimi, dil ve düşünme becerilerini geliştirici etkinlikler ve eğitim durumu hazırlama konusundaki yerli ve yabancı bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu gözden geçirilmiş, Türkçe ders kitabı, Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan eğitim durumu örnekleri incelenmiştir.

Eğitim durumu hazırlanırken dil ve düşünme becerilerini geliştirici temel kaynak olarak ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin anlayıp yorumlayabileceği nitelikte öğrencinin düş gücünü harekete geçireceği düşünülen Mavisel YENER’in “Elma Şekeri Ülkesi” kitabında yer alan aynı adlı masalı tercih edilmiştir. Bu dilsel metnin yanı sıra görsel ve işitsel metinlerle de etkinlikler desteklenmiştir.

3. Gelişme

Ders Planı

A. Biçimsel Bölüm

Okulun Adı	:
Dersin Adı	: TÜRKÇE
Sınıf	: İlköğretim 4. sınıf
Süre	: 6 ders saati
Öğretmenin Adı ve Soyadı	:
Öğrenme ve Öğretme Anlayışı	: Bütünleştirilmiş yaklaşım

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Araç ve Gereçler:

Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, Deyimler Sözlüğü.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5. Sınıflar).

Schaap, Edwin (2008). Robby (Görsel metin).

Canlandırma bilgisayar adresi: <http://edwinschaap.com/websitanimationfilm16.html>

Wolfgang Amadeus Mozart – Senfoni No: 40.

Klasik müzik bilgisayar adresi: <http://www.youtube.com/watch?v=-hJf4ZffkoI>

Yener, Mavisel. Elma Şekeri Ülkesi.

Almond, David. Ay'a Tırmanan Çocuk.

Kılıçoğlu, Hacer. Ay Dede Her Yerde. Gümüşığı Kitaplığı.

Joan MIRO, "Avcı" ve "Çiftlik" isimli iki tablonun fotoğrafları.

Vincent van Gogh, "Alpilles Önünde Zeytin Ağaçları" isimli tablonun fotoğrafı.

Kaynak Kitaplar:

Sever, Sedat. Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.

Sever, Sedat. Etkinliklerle Türkçe Öğretimi.

Çelik, Tuğba. Dil ve Edebiyat Öğretimi.

Açıkgöz, Kamile Ün. Etkin (Aktif) Öğrenme.

Senemoğlu, Nuray. Gelişim, Öğrenme ve Öğretim.

Öğrenme – Öğretme Etkinlikleri

Kullanılan Masalın (Metnin) Başlığı: Elma Şekeri Ülkesi

Ana Nokta: Öğrenme öğretme etkinliklerinde belirtilen anlama ve anlatma becerilerinin amaçlarıyla ilgili davranış örüntülerini kazandırmak.

Yardımcı Noktalar:

- Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini konuşma ilkelerine uygun olarak sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatabilme.
- Metnin duygu ve düşünce yapısını, olay örgüsünü kavrama,
- Metnin izleği ve iletilerini kavrama,
- Metindeki sözcük ve deyimlerin anlamlarını kavrama,
- Metnin dil ve anlatım özellikleriyle türünü kavrama,
- Noktalama imlerini kavrama,
- Yazma çalışmalarında "dış yapı", "iç yapı" ve "dil ve anlatım" ilkelerini kavrama.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Bu Eğitim Durumunda Kazandırılacak Amaç ve Davranışlar

Bu eğitim durumunda kazandırılacak amaç ve kazanım/davranışlar MEB (2006) İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Sever, Kaya ve Aslan'ın (2011) Etkinliklerle Türkçe Öğretimi kitabı dikkate alınarak derlenmiştir.

Amaç 1: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Okuma ile ilgili ilkeleri yerine getirme
2. Okurken beden dilinde ölçülü ve hoşça giden bir canlılık bulunma
3. Konuşma hızıyla okuma
4. Konuşma sesiyle okuma
5. Yazıdaki harfleri karşılayan sesleri tam çıkaklarında oluşturma
6. Her sesin oluşumu için ses yolu ve ses örgenlerini gereğince kullanarak, sesleri doğru boğumlandırma
7. Sözcükleri doğru ve anlaşılır biçimde okuma
8. Soluğu cümleye göre ayarlama
9. Anlamın belirginleşmesine yardımcı olacak nitelikli sözcük, tamlama, cümle gibi anlam öbeklerini doğru vurgulama ya da vurgulayarak söyleme
10. Ses tonunu metnin anlamına ve duygusuna göre ayarlama
11. Metnin tür özelliklerine uygun tonlama yapma
12. Sese hoşça giden bir renk verme
13. Noktalama işaretlerine uygun okuma
14. Sesin yüksekliğini, dinleyicilerin rahatlıkla duyabileceği biçimde ayarlama
15. Okumanın doğal akışını bozacak biçimde duraklamama
16. Metindeki tamlamaları, ikilemeleri bölmeden okuma
17. Dinleyici karşısında olma sıkıntısına düşmeme
18. Zaman zaman dinleyicilere bakarak onların ilgisini canlı tutma

Amaç 2: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Okuma ile ilgili ilkeleri yerine getirme
2. Okurken konuşma örgenlerini hareket ettirmeme
3. Metni mırıldanarak ya da fısıldayarak okumama
4. Gereksiz duraklamalar yapmama
5. Yazıdaki noktalama işaretlerinin görevlerini sezerek en yakın noktalama

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

işaretine kadar zaman yitirmeden gözü hareket ettirme

6. Sözün gelişinden anlamı çıkarma
7. Okuma hızını, okumanın amacına göre ayarlama
8. Okuma hızını, okunan metnin özelliğine göre ayarlama

Amaç 3: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi.

Amaç 4: Dinlemenin günlük yaşamdaki önemini takdir ediş.

Amaç 5: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Amaç 6: Düzeyine uygun bir metindeki sözcük, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi.

Amaç 7: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme.

Amaç 8: Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini konuşma ilkelerine uygun olarak sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatabilme.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Kendi kişiliğini yansıtan bir sesle konuşma
2. Sözcükleri doğru ve anlaşılır biçimde telaffuz etme
3. Açık, anlaşılır, yalın ve doğru cümleler kurma
4. Sözcük ve cümleleri anlamına göre vurgulama
5. Konuya ve konuşmanın düzeyine uygun bir tonla konuşma
6. Konuşmanın akışını bozacak duraksamalar yapmama
7. Konuşma akışını anlama göre ayarlama
8. Konuşurken konu dışına çıkmama, konudan ayrılmama
9. Dinleyicilerle göz iletişimi kurma
10. Söz, jest, mimik uyumunu sağlayarak konuşma
11. Konuşmada tekrarlara düşmeme
12. Konuşmada yerel ağızlara ve argo söyleyişlere yer vermeme
13. Konuşurken “ihılama” yapmama (gereksiz sesler çıkarmama)
14. Konuşmanın anlaşılmasını güçleştiren sözcük ya da sözcükler kullanmaktan kaçınma.
15. Dinleyicilerin ilgisini dağıtacak gereksiz ayrıntılara girmeme
16. Konuşmayı “kültür ağzı”nın söyleyiş özelliklerine uygun olarak yapma
17. Anlatacaklarını bir sıraya koyarak anlatma
18. Dinleyiciler tarafından yapılan eleştirileri hoşgörülle karşılama

Amaç 9: Sürekli ve planlı kitap okumaktan zevk alma.

Amaç 10: Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini sözle, güzel Türkçe kullanarak anlatmaya isteklilik.

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015*

Amaç 11: Sözlü anlatımın günlük yaşamdaki önemini takdir etme.**Amaç 12: Yazma çalışmalarında “dış yapı” ilkelerini uygulayabilme.**

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Çizgisiz düz beyaz kâğıt kullanma
2. Çizgisiz kâğıda düz satır yazma, satırları kaydırmama
3. Siyah kalem ya da siyah, koyu mavi mürekkepli kalemle yazma
4. Kâğıdın sadece ön yüzüne yazma
5. Kâğıdın sol yan kenarında 3,5 ya da 4 cm, sağ yan kenarında da 1,5 cm boşluk bırakma
6. Kâğıdın üst kısmında 6 cm, alt kısmında da 3 cm’lik bir boşluk bırakma
7. Kâğıdın sol üst köşesine adını ve soyadını, okulun adını, sınıfını, (varsa) şubesini yazma
8. Kâğıdın sağ üst köşesine tarih yazma
9. Yazı başlığını, sayfanın tam ortasına ve kâğıdın üst kısmında bırakılan boşluğa yazma
10. Yazıyla başlık arasında 2 cm boşluk bırakma
11. Kâğıdın ön yüzü dolmadan diğer sayfaya geçmeme
12. Kâğıdın sağ/sol üst kenarına ya da alt kenarının tam ortasına sayfa numarası

koyma/yazma

13. Paragraflara diğer satırlardan 1.5 cm daha içerden başlama
14. Satırlara alt alta aynı hizada başlama
15. Sözcükleri, doğru ve eşit aralıklarla yazma
16. Satırlar arasında eşit boyda boşluk bırakma
17. Paragraflar arasında, satırlar arasındaki boşluk oranına göre, biraz daha fazla boşluk

bırakma

18. Harfleri aynı düzeyde, aynı yönde yazma
19. Harfleri biçimce doğru yazma
20. Düzgün ve okunaklı yazma
21. Gerekteğinde okunaklı, işlek, güzel ve düzenli biçimde “el yazısı”yla yazma
22. Yazı bitiminde, ilgiliye, temiz, lekesiz, kusursuz bir görüntüsü olan kâğıt ya da kâğıtlar

sunma

Amaç 13: Yazma çalışmalarında “iç yapı” ilkelerini uygulayabilme.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Yazının başında konuyu tanıtmak
2. Konuyu belirli bir görüş açısına göre sınırlandırma
3. Yazının planını yapma
4. Konuyu paragraflara bölerek açıklama

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

5. Konu dışı düşüncelere yer vermeme
6. Ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle geliştirme
7. Duygu ve düşüncelerini düzgün ve sürükleyici biçimde anlatma
8. Bilgi yanlışı yapmama
9. Kanı yanlışı yapmama
10. Yazdıklarında çelişkiye düşmeme
11. Konuyu bir amaç cümlesiyle bağlama
12. Yazıya kısa, ilgi çekici ve konuyla ilgili başlık koyma
13. Duygu, düşünce ya da olayların, amaca uygun olarak, doğru bir şekilde anlatıldığı bir

bütün oluşturma

Amaç 14: Yazma çalışmalarında “dil ve anlatım” ilkelerini uygulayabilme.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Yazıya ilgi çekici ve çarpıcı bir giriş yapma
2. Açık ve anlaşılır cümleler kurma
3. Sözcük ve düşünce tekrarlarından kaçınma
4. Cümlelerde sözcükleri yerli yerinde kullanma
5. Anlatmak istediğini tam karşılayacak sözcük seçme
6. Kaba sözler, argo deyimler, yazı diline geçmemiş yerel ağız sözcük ve deyimleri

kullanmama

7. Kullanımdan düşmüş, eskimiş sözcüklere anlatımda yer vermeme
8. Anlatmak istediğini tam karşılayacak deyim, atasözü, özdeyiş ve tamlamalar seçme
9. Sözcük, deyim, atasözü, tamlama ve terimleri doğru yazma.
10. Sözcük, tümce ve paragraflar arasında mantıklı ve doğal bir bağlantı kurma
11. Dil bilgisi bakımından doğru cümleler kurma
12. Paragrafı oluşturan cümleler arasında dilsel ve düşünsel bir bağlantı kurma
13. Yazım kurallarına uygun yazma
14. Noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanma
15. Yazıda dil ve anlatım yönünden bütünlük sağlama
16. Amaca uygun anlatım biçimiyle yazma

Amaç 15: Yazma çalışmalarında “tür, yöntem ve tekniklere uygun yazma” ilkelerini uygulayabilme.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Mektup yazma
2. Açıklayıcı ve bilgilendirici yazılar yazma

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

3. Hikâye yazma
4. Şiir yazma
5. İkna edici yazılar yazma
6. Sorgulayıcı yazılar yazma
7. İş birliği yaparak yazma
8. Vurgulamak istediği kelime ya da cümleleri farklı yazma
9. İsteddiği bir konuda yazılar yazma

Amaç 16: Görsel okuma ve görsel sunu çalışmalarında “görsel okuma” ilkesini uygulayabilme.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Resim ve fotoğrafları yorumlama
2. Beden dilini yorumlama
3. Renkleri tanıma, anlamlandırma ve yorumlama
4. Görsellerden hareketle cümleler ve metinler yazma

Amaç 17: Görsel okuma ve görsel sunu çalışmalarında “görsel sunu” ilkesini uygulayabilme.

Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki davranışların kazandırılması beklenmektedir:

1. Sunuma hazırlık yapma
2. Duygu, düşünce ve izlenimlerini drama, tiyatro, müzikli oyun, kukla vb. yollarla sunma
3. Sunularını değerlendirme

Eğitim Durumu

B. Giriş Bölümü

1. Dikkati Çekme: Öğretmenin “Merhaba çocuklar, dün akşam bir canlandırma (animasyon) izledim ve çok beğendim. Hoşlanacağınızı düşündüğüm için sizinle de paylaşmak istiyorum. Aynı zamanda bu canlandırma, yaşamın içinden bizlere bazı ipuçları da veriyor. Yalnız izlerken birbirinizin dikkatini lütfen dağıtmayın. Çünkü içerisinde öyle güzel iletiler var ki hiçbirinizin bundan yoksun kalmasını istemem. Daha sonra canlandırma hakkındaki düşüncelerimizi paylaşacağız.” demesi. Ardından yönetmenliğini 2008 yılında Edward Schaap’ın yapmış olduğu “Robby” isimli canlandırmanın yansıtıcı aracılığıyla öğrencilerin izlenimine sunularak dikkatin işlenecek konuya çekilmesi.

Canlandırma izlenirken öğretmenin uygun bir bölümünde yarıda kesmesi ve öğrencilerin dikkatini devingen tutmanın sağlanması. Canlandırma sonunda ise; “Kahramanın ismi neydi?, İzlediğimiz canlandırma süresince Robby neler yaptı?, Robby’nin bir amacı vardı, öyle değil mi?, Amacına ulaşabilmesi için nasıl bir yöntem izledi?, Robby farklı duygu durumları yaşadı, bunlar nelerdi?, Robby istediği amaca ulaşabildi mi?, Acaba Robby’nin hayal ettiği son bu muydu?, Daha sabırlı ve dikkatli davranmış olsaydı acaba sonuç değişebilir miydi?” gibi yönlendirici sorularla öğrencilerin duygu ve düşüncelerini Türkçeyi düzgün ve etkili kullanarak ifade edebilmelerine yardımcı olunması.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

2. Güdüleme: Öğretmenin, “Bu hafta Türkçe derslerinde hem yazınsal hem de görsel metin türleriyle sunulanları anlamaya dayalı süreçlerde beceri kazanacaksınız. Bu derste öğreneceğinizle masalları daha çok sevecek, ne kadar özgün ve büyüleyici metinler olduğunu öğrenecek, hayal gücünüzü etkin kılacak ve kendinize ait hiç kimsenin bilmediği ülkeler oluşturacaksınız. Aynı zamanda bilmediğiniz bazı sözcük ve deyimlerin anlamlarını öğreneceksiniz. Konuşurken ve yazarken öğreneceğiniz yeni sözcük ve deyimleri yerinde kullanırsanız anlatımınız daha da güçlenir. Böylece hem derslerinizde hem de ileriki yaşamınızda daha başarılı olursunuz.” demesi.

3. Gözden Geçirme: Öğretmenin, “Bu derslerde yeni sözcük ve deyimlerin anlamlarını öğrenecek, söze kattığı gücün ayırımına varacak, sözcük dağarcığınızı zenginleştireceksiniz. Aynı zamanda duygu ve düşüncelerimizi ifade etmede farklı yolların olduğunu öğreneceksiniz.

4. Geçiş: Öğretmenin, “Bir şeyi merak ediyorum çocuklar. Masalları sever misiniz? Akşamları uyumadan önce anneniz, babanız ya da bir başka büyüünüz size masal okuyor ya da anlatıyor mu? O zaman bir masal da ben okumak istiyorum size. Bakalım bu masalı daha önce duydunuz mu? Lütfen beni dikkatle dinleyiniz.” demesi ve aşağıda yer alan etkinlikleri sırasıyla yerine getirmesi:

C. Geliştirme Bölümü

1. Öğretmenin, öğrencilerden kitaplarını kapatıp dinlemeyle ilgili ilkeleri uygulamalarını istemesi,
2. Metnin başlığının öğretmen tarafından sesli okunması,
3. Metnin başlığından yola çıkılarak öğrencinin metnin konusu ile ilgili düşüncelerini sözlü ve yazılı biçimde ifade etmesine izin verilmesi, (Etkinlik 1)
4. Öğretmenin, öğrencilerden dinleme ile ilgili ilkeleri uygulamalarını istemesi,
5. Öğretmenin, masalı okurken farklı duygu ve anlam durumlarının sezinletilmesi amacıyla müzikçılara Wolfgang Amadeus Mozart’ın 40. senfonisinin yerleştirilmesi,
6. Öğretmenin, müzikle birlikte masalı kurallarına uygun biçimde sesli olarak okuması,
7. Öğretmenin, metni okuması sırasında sınıfı gözleriyle sürekli denetlemesi,
8. Öğretmenin, masalı okurken “... Çabi, uzay boşluğunda kızarmış ekmek kokusunun ne aradığını çok merak etmiş ama sinirli olan Durti’ye hiçbir şey söylememiş. Çünkü Durti onu hiç dinlemiyormuş. Durti’nin aklına olağanüstü bir fikir gelmiş.” diyerek okumayı yarıda kesmesi ve öğrencilere “Durti’nin aklına gelen bu olağanüstü fikir ne olabilir?” sorusunu yönelterek onları düşündürmeye, fikirlerini sözlü ve yazılı biçimde ifade etmelerine fırsat vermesi, (Etkinlik 2)
9. Öğrencilerin yanıtlarını not etmeleri için yeterli süre verildikten sonra, öğretmenin metni okumaya kaldığı yerden devam etmesi,
10. Öğrencilerin tahminleri ile olayın akışında gerçekleşen olaylar arasındaki benzer ve farklı yönlerin karşılaştırılması,
11. Öğretmenin “... Gerçeği anladığında artık çok geçmiş.” diyerek metni yarıda kesmesi ve metnin sonuç bölümünü öğrencilerin tamamlamasını istemesi,
12. Öğrencilerin metnin sonuç bölümünü yazmaları için yeterli süre verildikten sonra, yazılan bölümün okunması,
13. Duygu ve düşüncelerini konuya, izleğe ve masal türüne uygun ve etkili anlatanların sınıfça alkışlanması,

Turkish Studies

- 14.Öğretmenin metni okumaya kaldığı yerden devam etmesi,
- 15.Öğrencilerin tahminleri ile metnin sonuç bölümünde gerçekleşen olaylar arasındaki benzer ve farklı yönlerin karşılaştırılması,
- 16.Öğretmenin, sessiz okuma ilkelerini hatırlatarak öğrencilerin bir defa masal metnini sessiz okumalarını sağlaması; sınıfta dolaşarak sessiz okuma kurallarına uymayanları uyarması, varsa hataların düzeltilmesi,
- 17.Metnin, değişik dört öğrenciye sesli olarak okutulması, okuma sırasında varsa yapılan hataların düzeltilmesi,
- 18.Öğretmenin, öğrencilerin okumaları sırasındaki seslerin boğumlandırılmasında ya da okuma güclüğü çekilen sözcüklerin sesletimindeki yanlışları düzeltmeye çalışması,
- 19.Metni, kendi tümceleriyle en az dört öğrenciye sözlü olarak özetletmesi, yazılı biçimde not almalarını sağlaması ve en başarılı özetleme yapanlara pekiştirilmesini,
- 20.Öğrencilerden, metinde geçen bilmedikleri sözcük ve deyimlerin anlamlarını metnin bağlamından çıkarmalarının istenmesi,
- 21.Öğretmenin, "Çocuklar, şimdi size okuduğumuz masalın olay, duygu ve düşünce yapısının kavranmasına yönelik sorular yönelteceğim; beni dikkatlice dinleyiniz. Soruların yanıtlarını iyice belirginleştirdikten sonra yanıtlamaya başlayınız." demesi. Aşağıda belirtilen her soru için değişik üç öğrenciye söz verilmesi, konuşma ilkelerine uymayan öğrencilerin uyarılması ve gerekli düzeltmelerin yapılması.

Sorular ve Yanıtlar

- S.1. Masalda yer alan kahramanların isimleri nelerdi?
Y.1. ....
- S.2. Olay nerede geçmiştir?
Y.2. ....
- S.3. Masalın konusu nedir? Türkçeyi etkili biçimde kullanarak kendi tümcelerinizle yazınız. (Etkinlik 3)
Y.3. ....
- S.4. Masal kahramanlarından Çabi ve Durti neden çok tartışıyorlar?
Y.4. ....
- S.5. Masal kahramanlarının duygu durumları nasıldı?
Y.5. ....
- S.6. Masalda yer alan kahramanların birbiri ile benzer ve farklı yönlerini yazınız. (Etkinlik 4)
Y.6. ....
- S.7. Acaba Durti neyi hayal ederek kendini uzay boşluğuna bırakmış olabilir?
Y.7. ....
- S.8. Acaba Durti tablonun içine düştüğü sırada, arkadaşı Çabi ne yapıyordu?
Y.8. ....
- S.9. Sizce masalın en görsel bölümü hangisiydi? Resmeder misiniz? (Etkinlik 5)
Y.9. ....
- S.10. Bu masalın içinde yer almış olsaydınız, hangi kahraman olmak isterdiniz? Neden?
Y.10. ....
- S.11. Okuduğunuz masalda geçen gerçek olanla hayal ürünü olan olayları belirleyiniz.
Y.11. ....
- S.12. Okuduğunuz masalda abartılı ifadeler yer alıyor muydu? Bunlar nelerdi?

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Y.12. ....

S.13. Siz ressamın yerinde olsaydınız ne hissederdiniz? Durti'ye neler söylemek isterdiniz?
(Etkinlik 6)

Y.13. ....

Masalımızdaki ressam talihsiz bir kaza sonucu çok emek harcayarak yapmış olduğu tablonun bozulmasına oldukça sinirlenmiştir. Ancak bunu sakinlikle karşılamaya çalışmıştır. Çünkü bildiğiniz gibi ressamlar da şairler, yazarlar, tiyatro oyuncuları gibi birer sanatçıdır. Onlar yapılan hataları öfke ile karşılamak yerine sakinlikle düşünüp yapıcı bir tavır sergilemeyi tercih ederler. Sanatçılar için insanlara, hayvanlara, etkileşimde buldukları çevreye karşı duyarlı insanlardır diyebilir miyiz? Sizlerin sanatçılar için söylemek istediği başka özellikler var mı?" sorusu sorularak öğrencilerin kendilerini sözlü biçimde ifade etmeleri sağlanır.

Öğretmenin, "Şimdi masaldaki ressamımızdan yola çıkarak sizlere birkaç resim göstermek istiyorum. Bu resimler çok başarılı sanatçılara ait resimlerdir. Birlikte inceleyip, resimler hakkında görüşlerinizi Türkçeyi etkili biçimde kullanarak, sözlü olarak ifade etmenizi istiyorum." demesi ve saydam kullanılarak resimlerin yansıtılması.

Resim 1. "Avcı", Joan MIRO

Resim 2. "Çiftlik", Joan MIRO

Resim 3. "Alpilles Önünde Zeytin Ağaçları", Vincent van Gogh

Öğretmenin, "Evet çocuklar şimdi sırasıyla resimleri inceleyelim. Her resmin ardından sizlere birkaç soru soracağım. Kısa bir süre düşünüp, düşüncelerinizi belirginleştirdikten sonra sorularımı yanıtlamaya başlayabilirsiniz." demesi.

Sorular ve Yanıtlar

Tablo ve ressam isimleri belirtilmemiş olan bu resimlerin, sırası ile öğrencilere gösterilerek aşağıdaki soruların sorulması.

S.1. Resimlerde neler görüyorsunuz?

Y.1. ....

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- S.2. Resimlerde dikkatinizi çeken öğeler nelerdir?
 Y.2. ....
 S.3. Acaba bu görsel metinlerle eser sahipleri (ressamlar) bizlere neler anlatmak istemiş olabilir?
 Y.3. ....
 S.4. Resimlerden yola çıkarak tablolarına verdikleri isimleri tahmin edebilir misiniz?
 Y.4. ....
 S.5. Renkleri görsel bir şölene dönüştürerek bizlere farklı duygu durumlarını yansıtan bu ressamlarımızın kimler olduğunu biliyor musunuz?
 Y.5. ....
 S.6. “Resmimi hayal ediyorum ve sonra hayalimi boyuyorum.” sözü Vincent van Gogh’a aittir. Sizce bu söz ile ressam ne anlatmak istemiş olabilir?
 Y.6. ....

“Başarılı ressam Vincent van Gogh bu sözü ile resim yapmaya hayal ederek başladığını ifade etmiştir. Hayal etmek zor bir çalışma ya da güç harcamamızı gerektiren bir durum mudur çocuklar? Hayal gücü nelere ihtiyaç duyar?” sorusu öğrencilere yöneltilir. Öğrencilerin sözlü ifadelerinden sonra izleğe dikkat çekmek adına öğretmen de “hayal gücü” ile ilgili kendi ifadelerini dile getirir. “Önceki öğrenmelerimden yola çıkarak, ben de düşüncelerimi sizinle paylaşmak istiyorum çocuklar. Okuduğum bir yazıya göre hayal gücünün belli başlı 7 şeye ihtiyacı vardır. Bunlardan birincisi inanmaktır. Başarılı olmanın başat şartıdır. İkincisi araştırmaktır. Merak etmek, sorgulamak... Bir konuda başarılı olmak için o konu hakkında derin bilgi birikimine sahip olmanız gerekir. Bu amaca ulaşabilmek için de bol bol okumalısınız. Kitap, dergi, gazete, resim... Üçüncüsü fikir üretmektir. Herhangi bir sorunla karşılaştığınızda önce sorunu çözme yollarını düşünebilirsiniz. Yeni bakış açısı ve yeni fikirler üretebilirsiniz. Dördüncüsü bir fikir defteriniz olsun. Ufak tefek şeyler de olsa belleğinizde yer etmiş her şeyi not edebilirsiniz. Beşincisi mücadeleci olmaktır. Sorunlar karşısında yılmamak. Bazen sorunlar bizim düşündüğümüzden daha kolay çözülebilir. Sorunları fırsata çevirmeyi hayal edebilirsiniz mesela. Altıncısı dinlenmektir. Günlük yaşamınızda dinlenmeyi asla ihmal etmeyin. Kendinizi rahat hissedebileceğiniz bir yere gidin, gözlerinizi kapatın, müzik dinleyin ve kendinizi hayal dünyanıza bırakın. Ve son olarak bir ilham kaynağınız olsun. Bence herkesin bir ilham kaynağı vardır. Önemli olan bunun farkına varabilmektir. Örneğin benim ilham kaynağım iki yaşındaki oğlumdur. Dün akşam patlamış mısır yerken bana mısırları benzettiği nesnelere isimlerini söylemeye başladı. Zaman zaman siz de görmüş olduğunuz nesnelere farklı şeylere benzetiyor musunuz? Ben de bu ilham kaynağımın fikri üzerine bazı patlamış mısırları birleştirip parmak boya yardımıyla boyayarak kendime masal kahramanları oluşturmaya çalıştım. Eğer isterseniz bu sizlere de bir fikir verebilir. Evde patlamış mısır yerken kendi masalınızın kahramanlarını kendiniz oluşturabilirsiniz. Daha sonra güzel el yazınız ve güzel Türkçemizin özgün anlatımlarıyla masalınızı yazar, burada bizlerle paylaşabilirsiniz. Dil, yazım ve anlatım açısından güzel olan masallarınızı sınıf panomuzda sergileyebiliriz.” demesi.

Ara Özet: Evet çocuklar, bugünkü dersimizde ilk önce “Robby” isimli bir canlandırma izledik. Kahraman Robby sabırlı davranışlarıyla, üretken fikirleriyle, inancıyla, sorunları fırsata çevirmesiyle başarıya ulaştı. Belki Robby başarının ardından böyle bir sonu hayal etmemiştir. Ancak yaşadığımız dünyanın bir düzeni var ve yaşam her zaman istediğimiz biçimde şekillenmeyebilir. Bu kısa canlandırmadan sonra Türkçe dersimize “Elma Şekeri Ülkesi” masalı ile devam ettik. Okuduğumuz, dinlediğimiz ya da izlediğimiz bir metni tam ve doğru biçimde anladığımızın en açık göstergesi, metni kendi tümcelerimizle özetleyebilmemiz ve metnin konusu ile ana düşünceyi belirleyebilmemizdir. Okuduğumuz bu masalda Çabi ve Durti’nin maceralarına ortak olduk. Masallardaki abartılı ifadelerin ve gerçek olanla hayal ürünü olan olayların ayrımına

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 10/11 Summer 2015

vardık. Durti'nin bir anlık heyecanıyla kendimizi bir ressamın tablosunda bulduk. Bu ressam bizi iki farklı sanatçıyla daha tanıştırdı. Joan Miro ve Vincent van Gogh'un birbirinden güzel tablolarını özgün düşüncelerimizle, belleğimizde yer ettiği ölçüde yorumlamaya çalıştık. Bu özgün tablolar ve Vincent van Gogh'un güzel bir sözü bizlere hayal gücünün sınır tanımazlığını gösterdi.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi de okuduğumuz masalda geçen bazı sözcük ve deyimlerin anlamlarını öğreneceğiz. Herkes anlamını bilmediği sözcük ya da sözcükleri belirleyerek, önce anlamlarını metinden çıkarmaya çalışsın. Sizlere vereceğim çalışma kâğıdınıza belirlediğiniz sözcük ya da sözcükleri ve deyimleri, tahmin ettiğiniz anlamları ile birlikte yazmanızı istiyorum (Etkinlik 6). ”demesi. Anlamı bilinmeyen sözcükler ve deyimler belirlendikten sonra, tahminler doğrultusunda değerlendirmenin yapılması ve TDK'ye ait Büyük Türkçe Sözlük ve Deyimler Sözlüğü kullanılarak belirlenen sözcük ve deyimlerin sözlük anlamlarının da çalışma kâğıdına yazılması (Öğrencilerin, aşağıda saptanan sözcüklerin anlamlarını bilmedikleri varsayılmaktadır. Öğretmen, öğrenme öğretme sürecinde, anlamı bilinmeyen sözcükleri öğrencilerden aldığı dönütlerle saptayacaktır.).

Sorular ve Yanıtlar

S.1. “Malik, astronot, denge, olgun, manzara, fırladık” sözcüklerinin parçadaki anlamlarını söyleyiniz. (Öğrencilerin tahminleri çalışma yaprağındaki tahminlerim bölümüne, sözlük kullanılarak bulunan tam ve doğru anlamlar ise sözlük anlamı bölümüne yazılacaktır. Sözcüklerin doğru söylenişine özen gösterilecektir. (Etkinlik 7)

Y.1. ....

S.2. “yüzünden düşen bin parça olmak, çaba göstermek, bağırıp çağırmak, kendini tutmak” deyimlerinin metindeki anlamlarını söyleyiniz. Bunları tümce içinde kullanınız. (Öğrenciler bu soruyu yanıtladıktan sonra, önceki öğrenmeleriyle birlikte pekiştirmek amacıyla aşağıda yer verilen örnek etkinlik uygulanabilir.) (Etkinlik 8)

Y.2. ....

Bir Etkinlik Önerisi: Sözcük Avı

Etkinlik 7: Okuduğunuz masalda geçen ve anlamını bilmediğiniz sözcükleri aşağıya yazınız. Önce arkadaşlarınızla tartışıp tahminde bulununuz sonra sözlük anlamlarına bakarak yazınız.

Anlamını Bilmediğim Sözcükler

Tahmin Ettiğim Anlamları

Sözlük Anlamları

Tahminlerimi Kontrol Ediyorum

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Bir Etkinlik Önerisi: Deyim Tamamlama

Etkinlik 8: Aşağıda ipuçları verilmiş olan deyimleri tahmin etmeye çalışalım.

(..... düşen .....
 ..... bin ..... olmak)

Deyimin özgün biçimi: .....

(..... su .....
 İçtikleri ..... gitmemek)

Deyimin özgün biçimi: .....

(ince ..... dokumak
 ..... sık .....)

Deyimin özgün biçimi: .....

Ara Özet: Yazınsal metinler, dilin en yetkin kullanıldığı dil ürünleridir. İşte derin anlamlarla yüklü olan bu metinleri anlayabilmemiz o metinde geçen sözcük, söz öbekleri ve deyimlerin anlamlarını öğrenmekle olanaklıdır. Bunun için de okuduğumuz metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını ya metnin bağlamından çıkarabilmeli ya da sözlüklerden yararlanarak öğrenmeliyiz. Bu, aynı zamanda sözcük dağarcığımızın zenginleşmesine de katkı yapacaktır.

Ara Geçiş: Öğretmenin, “Çocuklar biliyorsunuz ki uzakta olan insanlar birbirlerinden haber alabilmek için iletişim araçlarını kullanırlar. İletişim araçları nelerdir? Peki siz en çok hangi iletişim araçlarını kullanıyorsunuz?” sorularının sınıfa yöneltilmesi. Öğrencilerden gelen yanıtlara göre mektubun da bir iletişim aracı olduğunun söylenmesi. Sözlük anlamının “bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt.” biçiminde ifade edildiğinin belirtilmesi. Ardından mektup yazma kurallarının soru cevap yoluyla hatırlatılması ve “Elma Şekeri Ülkesi” metninden yola çıkılarak masalın yazarına bir mektup yazma etkinliğinin yapılması (Etkinlik 9).

Bir Etkinlik Önerisi: Mektup Yazalım

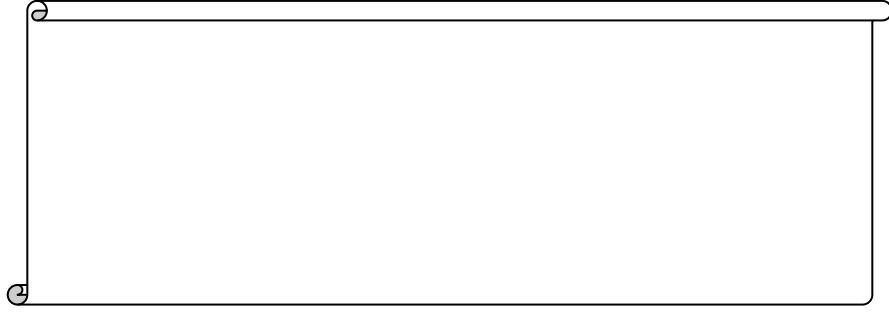
Etkinlik 9: Bin iki yaşındaki Masalcı Dede'nin masalları elbette burada bitmez. Diğer masalları öğrenmek için Kaf Dağı'nın ötesindeki Elma Şekeri Ülkesi'ne bir gezi düzenlenmiştir. Bu geziye katılmak için masalın yazarına bir mektup yazınız.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 10/11 Summer 2015

Ara Geçiş: Öğretmenin, "Şimdi çocuklar dersimizin en başında sizlere bu hafta Türkçe derslerinde yapacağımız çalışmaları anlatırken hayal gücünüzü etkin kılacak ve kendinize ait hiç kimsenin bilmediği ülkeler oluşturacaksınız demiştim. Anımsadınız mı? Bu dersimizde hem belleğimizi hem de bedenimizi etkin biçimde kullanmaya yönelik bir drama çalışması gerçekleştireceğiz. Bu etkinliğimizde sizden beşer kişilik üç küme oluşturmanızı istiyorum. Özgün fikirlerinizi ve derin hayal gücünüzü harekete geçirip hazırlanmanız için size 7 dakika süresi veriyorum." demesi ve etkinlik için gerekli yönergeyi vermesi (Etkinlik 10).

Bir Etkinlik Önerisi: Kendi Ülkemizi Yaratalım

Etkinlik 10: Beşer kişilik üç küme oluşturunuz. Küme arkadaşlarınızla birlikte nasıl bir ülke hayal ettiğinizi tartışınız. Bu ülke için herkes kendi düşüncesini ifade etsin ve ortak vereceğiniz kararlar doğrultusunda kendi ülkenizi yaratınız. Unutmamanız gereken önemli noktalar;

- a. Bu ülke hepimizin bildiği ülkelerden farklı bir yer olmalı.
- b. Bu ülkenin coğrafi konumu, iklimi, zaman dilimi, konuşulan dili, dini inanışları, kutlamaları bildiğimiz ülkelerden farklı olmalı.
- c. Hak, adalet, özgürlük kavramları ülkeniz için neyi ifade ediyor?
- d. Bu ülkede yaşayan insanlar barınma, beslenme, giyinme gibi temel ihtiyaçlarını nasıl karşılıyorlar?

Bu noktaları göz önünde bulundurarak yaratacağımız ülkenizde bir tane rehberiniz olmalı. Bu rehber Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalı ki birbirine yabancı iki ülke insanları arasında etkili bir iletişim kurabilsin. Diğer küme arkadaşlarınız ülkenizi ziyarete geldiğinde sizin belirlediğiniz rehber aracılığıyla iletişim kurabileceksiniz. Giysi dolabımızdan drama çalışmanızda kullanmak istediğiniz kıyafet ve eşyaları alabilirsiniz. Hazırlanmanız için size verilen 7 dakikalık süreniz başlamıştır.

Ara Özet: Öğretmenin, "Çok keyif alarak gerçekleştirdiğiniz drama etkinliği için her birinizi gönülden kutlamak istiyorum. Hem Türkçemizi hem beden dilinizi çok etkili ve yerinde kullandınız. Ortaya çıkan hayal ürünü ülkeler belki birçok insanın yaşamlarını devam ettirmek isteyebilecekleri yerler olabilir. Bu drama çalışması size sınıf dışı oyunlarımızda da kullanabileceğiniz farklı fikirler verebilir." demesi ve öğretmenin sınıf dışı etkinliklerle sürdürülebilmesini sağlaması.

Ara Geçiş: Öğretmenin, "Şimdi çocuklar oluşturduğunuz kümelerle bir başka etkinlik gerçekleştireceğiz. Bu etkinliğimizde hem hikâyeye yazacak, hem bir kapak resmi tasarlayacak hem

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015*

de bir şiir yazacaksınız. Yani hem yazar, hem ressam hem de şair olacaksınız. Bu etkinliğimizin sonunda sınıfımız için üç güzel hediye aldım. Dersimizin sonunda bu hediyelerinizi inceleyebilirsiniz.” diyerek etkinliğe dikkat çekmesi (Etkinlik 11).

Bir Etkinlik Önerisi: Yazarlar, Ressamlar, Şairler

Etkinlik 11: Oluşturmuş olduğunuz kümelerle aşağıda yer alan resimleri inceleyerek;

- Birinci küme, resimlerden yola çıkarak bir hikâye yazacaktır.
- İkinci küme, resimlerden yola çıkarak bir şiir yazacaktır.
- Üçüncü küme, hikâye için bir kapak resmi tasarlayacaktır.

Unutulmaması gereken nokta her beş dakikada bir kümeler görevlerini değiştirecektir.

Sürenin 15 dakika olduğunun açıklanması.

Öğretmenin bu süre içinde sınıfta dolaşarak öğrencileri denetlemesi. Gördüğü eksiklikler ve yanlışlar konusunda öğrencileri uyarması. İstasyon tekniğinin uygulandığı küme çalışması sonunda, öğrencilerle birlikte tamamlanmış çalışmaların değerlendirilmesi.

D. Sonuç Bölümü

Son Özet: Güzel Türkçemizi iyi kullanabilmemiz için dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerimizi geliştirmeliyiz. Bu becerilerimizi geliştirirsek diğer derslerimizde de başarılı olmamız için hiçbir neden yoktur. Bunun için çok okumamız, okuduğumuz şeyleri doğru anlamamız ve iyi yorumlamamız gerekir. Duygu ve düşüncelerimizi dilimizi etkin biçimde kullanarak ifade edebileceğimiz gibi beden dilimizi kullanmak gibi farklı yollarla da ifade edebiliriz.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Tekrar Güdüleme: Son etkinlik olan “Yazarlar, Ressamlar, Şairler” etkinliğinde ortaya çıkan hikâye, resim ve şiir sınıf panosuna asılır.

Kapanış: Gönüllü öğrencilere son etkinlikte yazmış oldukları hikâyenin canlandırılması.

Etkinlik bitince öğretmenin, “Etkinlik öncesinde sizlere sınıfımız için hediye aldığımı söylemişim. Hediyeleriniz sınıf kitaplığımız için üç yeni kitap... Bunlardan ilki dersimizde okumuş olduğumuz masalın ismini taşıdığı “Elma Şekeri Ülkesi”. İçinde birçok masal var. İkinci kitabımız “Yazarlar, Ressamlar, Şairler” etkinliğimizde gördüğünüz resimlerin içinde yer aldığı “Ay’a Tırmanan Çocuk” isimli kitap. Bu kitap hayalinin peşinde koşan Paul’un hikâyesini anlatıyor. Üçüncü kitabımız ise “Ay Dede Her Yerde” isimli kitap. Bu kitap, Dünya’nın farklı yerlerinde yaşayan, farklı kültürlere ve farklı yaşam şartlarına sahip çocukların öykülerinden oluşuyor. Tıpkı sizin “Kendi Ülkemizi Yaratalım” etkinliğinizde düşlediğiniz gibi. Bu kitapları severek, heyecanla okuyacağınızı biliyorum. Okuyacağınız kitaplarla ilgili duygu ve düşüncelerinizi ilkelere uygun olarak yazınız ve “Kitap Tanıtım Dosyası”na koyunuz.” demesi.

Değerlendirme

1. Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen ve zarfa konulmuş yazılı kâğıda ne ad verilir?

- A) pusula   B) mektup   C) belgegeçer   D) telgraf

2. “Bir varmış bir yokmuş,

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde.

Deve tellal iken, horoz imam iken, manda berber iken,

Annem kaşıқта, babam beşikte iken...”

Yukarıdaki parçanın alındığı metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) fıkra   B) anı   C) masal   D) destan

3. “kendini tutmak” deyiminin anlamı aşağıdakilerden hangisi olamaz.

- A) kendine hâkim olmak,
B) sabretmek,
C) dayanmak,
D) öfkeyle bağırarak.

Ödev:

- “hayal etmek” ile ilgili şiir, şarkı ya da karikatür derleyiniz.
- İnsanlık için bir dönüm noktası olacak bir alet icat ediniz. Neden bu aleti tercih ettiğinizi, insanların hangi sıkıntılarına çözüm olacağını belirtiniz. İcadınızı tasarlariken ulaşılabilir olmasına dikkat ediniz ve icadınızı görselleştiriniz.

(Ödevlerin bir hafta sonra getirileceği söylenecek.)

Öz Değerlendirme Formu

Adım, Soyadım : .....

Tarih: .....

Sınıfım : .....

Numaram : .....

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Öğrenme Alanı: Konuşma

- Aşağıdaki maddeleri okuyunuz. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

	Evet	Kısmen	Hayır
1. Konuşmaya hazırlık yapıyorum.			
2. Konuşma amacını belirliyorum.			
3. Konuşma yöntemini belirliyorum.			
4. Dinleyicilerle göz teması kuruyorum.			
5. Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanıyorum.			
6. Kelimeleri doğru telaffuz ediyorum.			
7. Akıcı konuşuyorum.			
8. Sesime duygu tonu katıyorum.			
9. Konuşmalarımnda beden dilini kullanıyorum.			
10. Konuşma sırasında gereksiz hareketlerden kaçınıyorum.			
Toplam			
Genel Toplam			

Değerlendirme

Bu formdan . . . . . puan topladım. Bu puanın not değeri . . . . . dır.

Forma göre kendimi . . . . . buluyorum.

Etkinliklerimizi Değerlendirelim

1. Gerçekleştirdiğimiz etkinliklerden en çok hangisini beğendiniz? Nedeniyle birlikte açıklayınız.

.....

2. Gerçekleştirmekte güçlük yaşadığınız bir etkinlik oldu mu?

.....

3. Siz olsaydınız nasıl bir etkinlik yapmak isterdiniz?

.....

4. Sonuç ve Tartışma

Eğitim-öğretim süreci maddenin oluşmasını sağlayan tanecikler gibi birbirine sıkı bir şekilde bağlanmış çekirdekler gibidir. Bu çekirdeklerden birinin bağının çözülüp maddeden ayrılmış olması demek, söz konusu sürecin tamamlanmadan dağılmasına ve amaçlanan davranış değişikliğinin sağlanamamasına neden olmak demektir.

Bireyin öğrenme yaşantısında Türkçe dersinin önemi düşünüldüğünde, bu sanat dersini yürütecek Türkçe öğretmenlerinin saygı, sevgi ve hoşgörü üzerine öğrenmeyi temellendirmiş, nitelikli, yeniliklere açık, özgün ve özgür düşünme becerilerine sahip bireyler olması gerekmektedir.

Eğitimin yapı taşı zaman zaman takip etmekte zorlandığımız teknolojik gelişmelere rağmen, öğretmendir. Kendine güvenen, toplum içinde söz sahibi olmayı başarmış, yetkin ve nitelikli bireylerin yetişmesi kendini yetiştirmeyi başarmış öğretmenlerin sayesinde olacaktır. Öğretmen iyi yetişmiş ise öğrenci de o oranda iyi ve nitelikli olacaktır. Gelişmiş olarak nitelendirdiğimiz ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile öğretmen yetiştirmeye verdikleri önem arasında son derece sıkı bir ilişki vardır. Bu ülkelerde öğretmen yetiştirme her zaman en önemli gündem maddelerindendir (Abazaoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2014).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Bu doğrultuda başta öğretmen yetiştiren kurumlara büyük görev düşmektedir. Öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi basamaklarında yetiştirilen öğretmen adaylarının öğrenme sürecindeki eksikliklerinin tamamlanması gerekir. Aksi takdirde geri dönüşü olamayacak durumlarla karşı karşıya kalmak mümkündür.

Yazınsal ve öğretici nitelikteki metinler Türkçe öğretiminin temel aracı olduğu gibi dilimizin aktarılmasında da en etkili görevi üstlenmektedir. Çocukta dilsel becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi elbette dilimizin anlatım olanaklarıyla zenginleştirilmiş metinler aracılığıyla olacaktır. Böylelikle çocuk hem ana dilinin kurallarını sezinleyecek hem de dilsel becerilerini geliştirmiş olacaktır.

Metinlerin dilsel düzenlenişi, söz varlığını yansıtmaya yeterliği, çocuklara verdiği duyma ve düşünme sorumluluğu gibi özellikler ana dili öğretiminin amaçlarına ulaşmasında yer alan en önemli değişkenlerdir (Sever, 2006).

İlköğretimde öğrencilerin temel dil beceri ve alışkanlıklarını kazandırma sürecinin temel ilkesi, bu becerileri edindirmeye yönelik çalışmaların bütünleştirilerek gerçekleştirilmesine bağlıdır. Türkçe dersleri konuşma, dinleme, yazma, okuma, görsel okuma, görsel sunu ve dil bilgisi dersleri olarak ayrılmamalı, öğrenme-öğretme etkinlikleri birbiri içerisinde bütünleşik biçimde öğrenciye sunulmalıdır. Aynı zamanda Türkçe dersi, okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirmeyi hedefler. Bu nedenle Türkçe öğretiminde öğrenci düzeyine uygun, Türkçenin anlatım gücünü ortaya koyan, çeşitli türdeki metinlerin öğrenciyle buluşturulması gerekir. Tek kaynaklı uygulamalar yerine çok uyaranlı eğitim ortamları yaratılmalıdır. Çocuklar için hazırlanmış kitap, gazete ve dergilerin yanı sıra, sanatçı duyarlılığıyla hazırlanmış, resim, fotoğraf, karikatür, canlandırma (animasyon), klasik müzik cd.leri gibi görsel ve işitsel araçlar da anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi sürecinde kullanılarak öğretim dikkat çekici ve etkili hâle getirilmelidir. Kısa film, karikatür gibi sanatsal yaratıların iletişim açısından en önemli özelliği, iletilerinin okuyan ya da izleyenlerin belleğinde yeniden yaratılarak anlamlandırılmasıdır (Sever, 2006; 2010; 2011).

Çok uyaranlı öğrenme ve öğretme etkinliklerinin hazırlanması bireysel farklılık gösteren öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırıcı ve öğrenmede sürekliliği sağlayıcı en önemli unsurdur. Bunun göz ardı edilmemesi ve öğretimin planlanması basamağında eğitim durumları hazırlanırken göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ABAZAOĞLU, İ., YILDIRIM, O. ve YILDIZHAN, Y. (2014). Türkiye'nin Öğretmen Profili, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/2 Winter 2014, p. 1-20, ISSN:1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6491> . 8020, ANKARA-TURKEY.
- AKARSU, B. (1998). *Dil – Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- AKSAN, D. (1995). *Her Yönüyle Dil - Ana Çizgileriyle Dilbilim- II (2. Baskı)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları- 439.
- ASLAN, C.(2010). Düşünme Becerilerini Geliştirici Dil ve Edebiyat Öğretimi Ortamları-Bir Eğitim Durumu Örneği. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 13(24), 127-152.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- BLOOM, B., HASTINGS, T.J. and MADAUS, G.F. (1972) *Handbook on formative and summative evaluation of students learning*. New York: McGraw-Hill.
- BLOOM, B. S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York.
- CAULFIELD-S., MARYROSE B. and RUZICKA, M. F. (2005). The effect of teachers' staff development in the use of higher-order questioning strategies on third grade students' rubric science assessment performance. *Planning and Changing*, 36 (3&4), 157-175.
- CHAFFEE, J. (1991). *Thinking critically*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- ÇELİK, T. (2010). Çağdaş Bir Dil ve Edebiyat Öğretimi Program Modeli Önerisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- ÇELİK, T. (2011). *Dil ve Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇELİKKAYA, T. (2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi ve Uygulama Örnekleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/2 Winter 2014*, p. 447-469, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6160>. 8020, ANKARA-TURKEY.
- DEMİR, T. (2008). Türkçe Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ve Bunların Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1/4.
- DEMİR, K. (2008). Bütünleştirilmiş Öğretim Programının İşbirliğine Dayalı Ve Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımıyla Uygulanmasının Etkililiği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- FACIONE, P.A. (1998). *Critical thinking: What it is and what it counts?*. California: California Academic Press.
- HALADYNA, T.M. (1997). *Writing test items to evaluate higher order thinking*. London: Allyn & Bacon.
- İPŞİROĞLU, Z. (2004). *Eğitimde Yeni Arayışlar*. İstanbul: Adam Yayıncılık.
- KAVCAR, C. (1993). Yeni Türk Edebiyatı Öğretimi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 26(1), 29-38.
- KOCAMAN, A. (2009). *Dil ve Eğitimi Düşünmek*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- KOÇAK, Ş. (2003). Planlı Öğretimde Günlük Plan Uygulamaları. Çanakkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 3, 2.
- KÖSTERELİOĞLU, İ., BAYAR, A., KÖSTERELİOĞLU, M.A. (2014). Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/2 Winter 2014, p. 1035-1047, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6406> ,8020, ANKARA-TURKEY.
- LIPMAN, M. (1994). *Thinking in education*. Cambridge University Press.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- ÖZBAY, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Öncü Kitap.
- ÖZDEN, Y. (1998). *Öğrenme ve Öğretme (2. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- ÖZDEN, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme (7. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- RUGGIERO, V.R. (1988). *Teaching thinking across the curriculum*. New York: Harper & Row Publishers.
- SAVAŞ, B. (2006). *Okuma Eğitimi ve Çocuklarda Dil Gelişimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- SENEMOĞLU, N.(2009). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim (15. Baskı)*. Ankara: Pegem A Akademi.
- SEVER, S. (2003). Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet (Miili Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Bir Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 35 (1-2), 80-92.
- SEVER, S. (2006). Türkçe Öğretiminin Çözümeyen Sorunları. Varlık , 1189, 8-16.
- SEVER, S. (2011). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (5. Baskı)*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- SEVER, S., KAYA, Z., A., C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. Tudem Yayıncılık: Ankara.
- SÖNMEZ, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı (9.Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TEMİZYÜREK, F., BALCI, A. (2006). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*.Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ek 1: Dinleme ve okuma metni

ELMA ŞEKERİ ÜLKESİ

Tekerlemeler söylemeyi seven Masalcı Dede, gül dağında oturmuş mırıldanıyormuş:

Masal masal maliki,
Kim der ki, yaşım bin iki?
Bir varmış, iki varamamış,
Üç... yatıya kalmış.
Bir de baktım ne göreyim
Masal sandığım doluvermiş.
Aman, bu sandığı taşımak ne zor imiş
Tutayım pirenin birisini
Taşıtayım masalın en irisini...

Masalcı Dede tekerlemesini söyleyerek başlamış “Elma Şekeri Ülkesi” masalını anlatmaya. Çıkmış olduğu yolculuk sırasında Çabi’ye eşlik eden astronotun adı Durti’ymiş. Aslında bu, Durti’nin ilk uzay gezisiymiş.

Birlikte Zologa’nın, Dünya’ya en çok yaklaştığı nokta olan Elma Şekeri Ülkesi’nin Elma Şekeri Vadisi’ne gitmişler. Kurallara göre, yalnızca yolculuğa katılacak olanlar vadiye girebiliyormuş. Vadiden Dünya’ya uzatacakları ip merdiven onları yeryüzüne ulaştıracakmış. Hemen çalışmaya başlamışlar. Durti ipi görünce canı ip atlamak istemiş. Hoplaya zıplaya oynamaya başlamış.

“Şimdi oyun sırası değil Durti, merdiveni açalım. Yoksa gidemeyeceğiz Dünya’ya.” demiş Çabi. İpi Durti’den alıp merdiveni hazırlamaya başlamış. Durti’nin yüzünden düşen bin parçaymış: “Benim canım oyun oynamak istiyor!” diye söylenmiş.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Merdivenin ilk basamağına bir tekme atıp;

“Güçlüyüm, kuvvetliyim! Ey Dünya beni bekle! Uzayın en kahraman astronotu geliyoorr...” diye bağırarak Durti.

O böyle yapınca merdiven dengesini kaybetmiş.

Sonunda, yuvarlana, dolana merdivenin ucunu vadiye bağlayıp Dünya’ya sarkıtılmışlar. Sıkıca tutunarak ip basamaklardan inmeye başlamışlar. Yolun yarısına gelince Durti bağırarak:

“Çok acıktım... Dayanamayacağım, ben geri dönüyorum.”

Çabi bir yandan boşluğa düşmemek için çaba gösterip bir yandan da onu sakinleştirmeye çalışıyormuş:

“Dünya’ya varmaya az kaldı, bekle biraz. Gidince doyururuz karnımızı.”

Durti, Çabi’yi dinlemiyormuş bile. Ağlamaya başlamış.

“Neden yanımıza yiyecek almadık sanki, burnuma kızarmış ekmeğin kokusu geliyor...”

Çabi, uzay boşluğunda kızarmış ekmeğin kokusunun ne aradığını çok merak etmiş ama sinirli olan Durti’ye hiçbir şey söylememiş. Çünkü Durti onu hiç dinlemiyormuş. Durti’nin aklına olağanüstü bir fikir gelmiş.

“Tabii, nasıl oldu da bunu daha önce düşünemedim” demiş. Bir anda kendini merdivenlerden aşağıya bırakıp Dünya’ya hızla uçmaya başlamış. Kıpkırmızı olgun çileklerin yetiştiği bir bahçeye “güm...” diye düşmüş. Bacakları, kolları yaralanmış, her yanı acıyormuş ama çileklerin güzelliği karşısında kim dayanabilirmiş...

Gerçeği anladığında artık çok geçmiş. Yerinde fırladık gibi dönerek şişmiş göbeğini sıvazlayıp duruyormuş. “Neden bana kimse söylemedi çileklerin tablonun içinde olduğunu” diye çığlıklar atıyormuş. Kocaman bir manzara resminin içine düşmüş.

Tablosundaki çileklerin yenildiğini gören ressam öylesine üzülmüş ve kızmış ki, Durti’ye bağırıp çağırmak geçmiş içinden. Fakat kendini tutmuş, Durti ile konuşup resimdeki çilekleri neden yediğini öğrenmeliymiş.

Mavisel YENER

(Düzenlenmiştir)

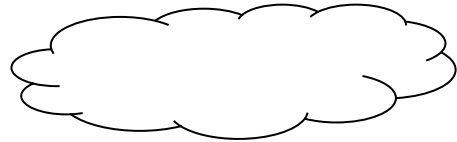
Ek 2: Çalışma Yaprakları

Öğrencinin Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Etkinlik 1: Masalın başlığı size neler düşündürdü?

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Etkinlik 2: Durti'nin aklına gelen bu olağanüstü fikir ne olabilir?

Etkinlik 3: Masalın konusu nedir? Türkçeyi etkili biçimde kullanarak kendi tümlelerinizle yazınız.

Etkinlik 4: Okuduğunuz masalda yer alan kahramanların birbiri ile benzer ve farklı yönlerini yazınız.

Benzer Yönleri	Farklı Yönleri

Etkinlik 5: Sizce masalın en görsel bölümü hangisiydi?

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Etkinlik 6: Ressamın yerinde olsaydınız ne hissederdiniz ve Durti'ye neler söylemek isterdiniz?

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

ŞAHİN, G., (2015). “Türkçe Öğretiminde Dil ve Düşünme Becerilerini Geliştirmeyi Amaçlayan Bir Eğitim Durumu Örneği / A Sample Case Intended To Improve Language And Thinking Skills In Turkish Language Teaching”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/11 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8521>, p. 1377-1410.